

Asia: VN/22967/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi opintotukilain ja yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

ASIA: Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi opintotukilain ja yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Viite: Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö 19.8.2024 VN/22967/2024

Y-Säätiö sr kiittää mahdollisuudesta lausua opetus- ja kulttuuriministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi opintotukilain ja yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta ja lausuu kunnioittaen seuraavaa.

Lausunnonantajasta

Y-Säätiö-konserni on suurin valtakunnallisesti toimiva yleishyödyllinen, sitoutumaton ja voittoa tavoittelematon vuokranantaja Suomessa, lisäksi Y-Säätiö on asunnottomuustyön kehittäjä ja asiantuntija. Y-Säätiö on perustettu 1985 ja se edistää yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta tarjoamalla kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja omakustannusperusteisesti. Y-Säätiöllä on 18 902 asuntoa 58 paikkakunnalla. Asuntokantamme koostuu M2-Kotien 11 399 vuokra-asunnosta ja erityisryhmille tarkoitetuista 7503 Y-Kodeista. Asukkaidemme sosiaalinen ja taloudellinen hyvinvointi ovat toimintamme keskiössä. Toteutamme kehittämishankkeita ja teemme tutkimusta, tarjoamme asukkaillemme työmahdollisuuksia, sekä olemme kansallisesti ja kansainvälisesti Asunto ensin -työtä kehittävä toimija. Meillä työskentelee lähes 200 asumisen ammattilaista.

Lausunto

Esityksen taustalla on hallituksen vuosille 2025–2028 laatiman julkisen talouden suunnitelma, jonka mukaan opiskelijat palautetaan yleisestä asumistuesta opintotuen asumislisän piiriin 1.8.2025. Tällä muutoksella tavoitellaan säästöjä. Opintotuen tavoitteena on turvata opintojen aikainen

toimeentulo päätoimisille opiskelijoille. Opintojen aikana maksettava opintotuki koostuu opintorahasta, asumislisästä ja opintolainan valtiontakauksesta.

Y-Säätiö näkee esitetyn muutoksen uhkaavan opiskelijoiden perustoimeentuloa. Heikennykset ovat arjessa ja yksittäisen opiskelijan elämässä mittavia. Esityksessä on arvioitu, että jos asumislisään siirtyvien opiskelijoiden asumiskustannukset pysyisivät nykytasolla, asumisen tuki pienenesi noin 156 000 opiskelijalla. Lisäksi arvioidaan, että asumisen tuen poistuminen tai pienentyminen olisi vähintään 300 euroa vuodessa 140 000 opiskelijalla eli 70 prosentilla opintotuen saajista. Esityksen mukaan asumisen tuki pienenesi yli 700 euroa vuodessa 100 000 opiskelijalla, mikä on 50 prosenttia opintotuen saajista.

Esityksen mukaan järjestelmän tulisi jatkossakin mahdollistaa ensisijaisesti täysipäiväinen opiskelu, mutta heikennykset voivat vaikuttaa perustavanlaatuisesti mahdollisuuksiin jatkaa opintoja ja suorittaa tutkinto, sillä jo nyt opiskelijat elävät taloudellisessa ahdingossa kaikki opintotuet huomioiden. Moni opiskelija on pakotettu ottamaan opintolainaa, ja sen takaisinmaksua vaikeuttavat korkeat korot.

Y-Säätiö esittää huolen opiskelijoiden jaksamisesta ja mielenterveydestä. Taloudelliset vaikeudet ovat omiaan lisäämään ahdistusta ja luomaan epävarmuutta arjessa selviytymiseen ja horjuttamaan uskoa tulevaisuuteen. Sen lisäksi, että panostetaan nuorten mielenterveyspalveluihin, on mielenterveyttä ja jaksamista uhkaaviin asioihin ja niiden minimoimiseen panostettava. Keskeisiä seikkoja ovat taloudellisen selviytymisen ja itsenäisen vakaan asumisen turvaaminen leikkausten sijaan.

Esityksessä todetaan, että asumislisän ehtojen vuoksi suurimmalla osalla opintotuen saajista tulisi olla nykyistä edullisempi asunto. Lukuisat etuuksiin kohdentuneet leikkaukset ovat johtaneet siihen, että kotitaloudet hakevat pienempää ja edullisempaa asuntoa. Tämä näkyy Y-Säätiöön tulevissa asuntohakemuksissa, joissa asunnon tarpeen syyksi on ilmoitettu liian kallis vuokra ja/tai hakija hakee asuntoa Kelan pyynnöstä. Lisäksi jo asuntokannassamme asuvien kotitalouksien osalta näkyy se, että haetaan sisäisesti muuttoa pienempään ja siten samalla edullisempaan asuntoon. Jo valmiiksi pienituloisten kotitalouksien tiukentuneesta taloustilanteesta kertoo vuokravelkojen kasvu sekä suurentunut riski tulla hädetyksi ja joutua asunnottomaksi.

Y-Säätiö huomauttaa, että edullisempien asuntojen tarve on suurempi kuin mikä on niiden tarjonta erityisesti kasvukeskuksissa. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaisesti ARA-tuotantoa supistetaan. Pienituloisia ja heikossa asemassa olevia asunnonhakijoita on entistä enemmän ja haettavana olevia asuntoja vähemmän. Tämä lisää pulaa kohtuuhintaisista asunnoista, jolloin vuokrataso saattaa nousta erityisesti markkinaehtoisissa vuokra-asunnoissa. Y-Säätiö katsoo, että tosiasiallinen mahdollisuus vaihtaa edulliseen vuokra-asuntoon on hyvin heikko.

Y-Säätiön näkemyksen mukaan esityksen mukaisilla muutoksilla ei saavuta tavoiteltavia säästöjä. Y-Säätiö huomauttaa, että muutokset heikentäisivät jo valmiiksi pienituloisten nuorten henkilöiden tilannetta. Riittäväällä asumistuella mahdollistetaan kohtuuhintainen asuminen pienituloisille. Tukien leikkaaminen lisää riskiä vuokravelkoihin sekä hädöihin, ja siten joutumista asunnottomaksi. Y-Säätiö painottaa muutoksen kohdentuvan kaikkein pienituloisimpiin yksinasuviin opiskelijoihin, ja vaikuttavan huomattavan heikentävästi heidän elämäänsä ja asumisensa jatkuvuuteen. Samalla julkishallinnon kustannukset puolestaan nousisivat toimeentulotukitarpeiden kasvaessa, verotuottojen pienentyessä ja sairastavuudesta aiheutuvien kulujen kasvaessa.

Y-Säätiö kiinnittää lausunnossaan huomiota siihen, että Euroopan neuvoston sosiaalisten oikeuksien komitea on todennut 15.2.2023 julkistetussa ratkaisussaan Suomen sosiaaliturvan tason olevan liian alhainen. Vuonna 2018 komitealle tehty kantelu koski useita sosiaaliturvaetuuksia ja toimeentulotuen rahamääräistä vähimmäistasoa. Moitteita perusturvan riittämättömästä tasosta on tullut Suomelle toistuvasti. Suomen tulee toteuttaa uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan velvoitteita. Sosiaali- ja terveysministeriö on tiedottanut 15.2.2023 (Tiedote 18/2023) asiasta ja ilmoittanut, että Suomi ottaa komitean ratkaisun huomioon sosiaaliturvan kehittämisessä.

Ottaen huomioon edellä esitetyt näkökannat ja Suomen pitkän aikavälin talouskehityksen ja koulutetun työvoiman tarpeen sekä demografisen kehityksen myötä pienentyvät ikäluokat ja heikentyvän huoltosuhteen, Y-Säätiö pitää erittäin tärkeänä, että opiskelijoiden opintojen ja työelämään siirtymisen tukemiseksi tehdään kaikki voitava, eikä perusturvaa heikennetä. Näistä syistä Y-Säätiö ei kannata hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi opintotukilain ja yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta.

Helsingissä 5.9.2024

Teija Ojankoski

Toimitusjohtaja

Ojankoski Teija
Y-Säätiö sr